

Sanat Eğitimi ve Çevre Bilincinin Sürdürülebilirlik Üzerindeki Etkisi: İlkokul Öğrencileri Üzerinde Bir Etki Analizi¹

The Impact of Art Education and Environmental Awareness on Sustainability: An Impact Analysis on Primary School Students

Sayfa | 398

Selma KARAAHMET BALCI , Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, selma.karaahmet@omu.edu.tr

Aleyna ÇELİK , Doktora Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, alleynacekil53@gmail.com

Ahmet MIHÇIOĞLU , MEB, 55ahmetmihci@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 6 Kasım 2024
Kabul tarihi - Accepted: 31 Ocak 2025
Yayın tarihi - Published: 28 Nisan 2025

¹ Bu çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından PYO.EGF.1908.23.002 proje numarası ile desteklenen "Okulumun Doğusunda Sanat Var" adlı proje çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Karaahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mihçioğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 398-417.

DOI. 10.51460/baebd.1580185

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 398-417.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 398-417.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. Sanat eğitimi, öğrencilere tamamlayıcı yetkinlikler kazandırarak ve çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine yönelik olarak çevre ve doğa konusunda farkındalık oluşturmayı amaçlayan önemli bir araçtır. Çocuklar dahil olmadıkları ve görmeye alışık olmadıkları türden tasarımlardan yeteri kadar uyarılmamakta ve farkındalık kazanamamaktadırlar. Bu çalışma ile ilkökul düzeyindeki öğrencilere çevre, iklim, geri dönüşüm gibi konuların öğretilmesi ve doğaya karşı farkındalık geliştirme çalışmaları yapılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda araştırma, 2022-2023 Bahar Yarıyılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim – İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin sekizinci yarıyılıda aldığı Topluma Hizmet Uygulamaları dersi kapsamında yürütülen projeyi kapsamaktadır. Bu kapsamda yürütücüler ve lisans öğrencilerinin katılımı ile Topluma Hizmet Uygulamaları dersinde geleneksel etkinliklerin dışına çıkmıştır. Öğretmen adayları, okul idaresi tarafından belirlenen, resim alanında ilgili çocuklarla bir araya gelerek etkinlikler yürütmüştür. Doğa ve çevre farkındalığı konularında çocuklarla yapılan çeşitli etkinliklerin ardından, çocuklara resim yapmaları için fırsatlar sunulmuş ve bu resimler, yine çocuklarla birlikte okulun iç ve dış cephelerinde uygulanmıştır. Böylelikle, kendi tasarımlarının okulun duvarlarında yansımalarını gören çocuklar, sanat aracılığıyla kavradıkları çevre konusunda adeta birer doğa elçisi olarak öğrenimlerine devam etmişlerdir. Bu makalede, çocukların resimlerinde doğa ve çevre konularına dair yansımaların ve bu etkinliklerin olumlu etkilerinin, görsel fenomenolojik desene uygun bir şekilde ele alınarak sunulması amaçlanmaktadır. Ayrıca, araştırmacıların deneyimleri de aktararak konuya derinlik kazandırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat eğitimi, Sürdürülebilir eğitim, Çevre bilinci, Doğa koruma.

Abstract. Art education is an important tool for raising awareness about the environment and nature, providing students with complementary competencies and aiming towards environmental sustainability goals. Children are not sufficiently stimulated and aware of designs that they are not involved in and are not used to seeing. It is aimed to teach topics such as environment, climate, recycling to primary school students and to raise awareness about nature. In this direction, it covers the project carried out in the Spring Semester of 2022-2023 within the scope of the Community Service Practices course taken by the students of Ondokuz Mayıs University Faculty of Education, Department of Fine Arts Education, Department of Painting and Business Teaching in the eighth semester. In this context, with the participation of the coordinators and undergraduate students, the traditional activities in the Community Service Practices course have been departed from. Pre-service teachers came together with children who were interested in painting, determined by the school administration, and carried out activities. After various activities with children on nature and environmental awareness, children were given opportunities to paint and these paintings were applied on the interior and exterior facades of the school together with the children. In this way, children who saw the reflections of their own designs on the walls of the school continued their education as nature ambassadors about the environment they grasped through art. In this article, it is aimed to present the reflections on nature and environment in children's paintings and the positive effects of these activities in accordance with the visual phenomenological design. In addition, the experiences of the researchers are also conveyed to add depth to the subject.

Keywords: Art education, Sustainable education, Environmental awareness, Nature conservation.

Karahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mihçioğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 398-417.*

DOI. 10.51460/baebd.1580185

Extended Abstract

Introduction. Environmental awareness and sustainability are becoming increasingly crucial topics in today's world, particularly in the context of education. As societies face growing environmental challenges such as climate change, pollution, and resource depletion, it is essential to raise awareness among younger generations. Art education has proven to be a valuable tool in achieving this goal, as it allows students to express their understanding and relationship with the environment creatively and visually. Through artistic activities, students not only learn about environmental issues but also develop critical thinking, problem-solving, and empathy skills, which are essential for fostering a sustainable future. In recent years, the integration of environmental education into various school subjects has gained attention, yet the potential of art as a medium for teaching environmental consciousness remains underexplored. This study aims to address this gap by focusing on how visual arts education can contribute to environmental awareness and sustainability at the primary school level. Specifically, it explores the effectiveness of art-based activities in fostering environmental awareness among primary school students, using a project-based approach implemented at Ondokuz Mayıs University. The project, carried out as part of the Community Service Practices course in the spring semester of the 2022-2023 academic year, involved pre-service art teachers and primary school students in a series of workshops centered on nature, climate, and recycling. The project aimed to move beyond traditional art education activities by engaging students in environmentally themed workshops and providing them with the opportunity to create artwork reflecting their understanding of these issues. The culmination of the project involved displaying students' works as murals on the walls of their school, thus allowing them to see their creative expressions become part of their learning environment. This not only reinforced the students' connection to environmental issues but also transformed them into advocates for sustainability within their school community. This study adopts a visual phenomenological approach to analyze the artworks created by the students, examining the visual representation of environmental themes and the potential impact of such artistic interventions on students' awareness and attitudes toward nature. In doing so, it contributes to the growing body of literature that highlights the importance of interdisciplinary approaches in education, particularly the intersection of art and environmental education.

Method. This study aims to analyze student drawings through content analysis using a qualitative research method. Content analysis is the systematic analysis and interpretation of text and visual materials (Büyüköztürk et al., 2024). The research adopts a mixed approach to enhance children's awareness of nature; the reflections of positive and negative nature-themed elements in children's drawings were converted into numerical data for analysis. In this process, workshops guided by teacher candidates were organized to encourage student participation, aiming to foster environmental awareness through artistic activities. These activities were supported by instructional practices held in the context of a nature and art festival. Inspired by the ideas of Simonnet and Dönmez (2007), children were informed about the environmental impacts of industrialization and the rising consumer culture, with the goal of instilling a sense of global responsibility. This study was conducted within the scope of the "Art in the Nature of My School" project, supported by the Scientific Research Projects Coordination Unit of Ondokuz Mayıs University. In the Hüseyin Avni Asal

Karahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mıhçıoğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 398-417.*

DOI. 10.51460/baebd.1580185

Primary School, located in the Atakum district of Samsun, 15 teacher candidates carried out four different workshop activities with 30 primary school students selected by the school administration as part of the community service practices course. Artistic activities aimed at raising environmental awareness were organized; students' nature-themed drawings were compiled digitally and displayed as a mural. The project leader coordinated the process, working alongside the school principal and teacher candidates throughout all stages. During the art workshops, researchers enriched the content of the workshops with the support of academic staff. In data collection and analysis, thematic analysis and content analysis were used together. Themes and codes were developed to identify the themes in children's drawings, forming specific patterns. The school selected for the study was considered based on its previous workshops, physical conditions, student profile, and eco-school status, which promotes environmental awareness. Data were collected through artistic activities and documentation of students' drawings. As a result, the collected data were quantified through content analysis, and the coding and analysis of themes in the drawings were facilitated. In these stages, the data's examination and interpretation were aimed at understanding students' environmental awareness levels and artistic expressions.

Results. In conclusion, this project represents a creative approach aimed at enhancing students' environmental awareness, fostering a sense of environmental responsibility, and enabling them to express this awareness through art. Conducted as part of the Community Service Practices course, the project encouraged students to convey environmental protection messages in their artwork, illustrating elements like green forests, clean water sources, and the sky, while also highlighting the harmful impacts of pollution with symbols like factory chimneys. The students' engagement with themes such as recycling and waste management demonstrates their growing understanding of individual responsibility and environmental consciousness. As Ayhan (2020) suggests, co-designing education with students and supporting it with learning environments outside the classroom makes learning more lasting. Through workshops organized as part of the project, digital collages created from the children's drawings were transformed into murals, spreading environmental awareness to their families and communities. Overall, this project not only raised environmental consciousness among the students but also contributed to beautifying the spaces they inhabit. With its anticipated long-term impact, the project serves as an important example of promoting environmental awareness across society.

Discussion and Conclusion. The results of this research indicate that students' awareness of environmental consciousness is reflected in their artwork. Specifically, themes of "natural environment protection" and "environmental pollution" prominently emerge in students' artistic expressions. In their paintings, students convey messages of environmental protection by incorporating positive natural elements such as green forests, clean water sources, trees, and the sky, while also addressing detrimental factors to the environment through negative symbols like pollution and factory smokestacks. Themes related to recycling and waste management demonstrate that students are beginning to understand their individual responsibilities, while illustrations focused on the protection of water resources emphasize the importance of keeping oceans clean. These findings suggest that students possess a broad level of awareness regarding environmental consciousness and are conveying positive messages about protecting the environment. Education

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 398-417.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 398-417.
Araştırma Makalesi / Research Paper

plays a critical role in transferring and developing the values of a nation's way of life and thought processes to future generations (Ayhan, 2020). In this context, designing educational materials with children and organizing the non-classroom educational environment in a permanent and effective way enhances the significance of the project. This study is a product of a project conducted within the scope of the Community Service Applications course. Instead of long-standing and commonly practiced wall painting activities, an innovative content has been presented that promotes high interaction, intertwines environmental awareness and art, and aims to beautify children's living spaces. The project serves as a high-educational initiative with lasting impacts, benefiting both children and teacher candidates. Under the guidance of faculty members involved in the project, teacher candidates organized workshops to raise awareness among children, thus involving families in the process. The school teachers and administration were able to attract the interest of parents and students more easily through this unique environmental awareness application. As a result, the effort of children to beautify the world they live in generates an increasing effect when combined with their conscious behaviors regarding the environment and nature. The project has been carried out sustainably with the participation of teacher candidates, strengthened by the support of different educators at each implementation. Additionally, the entire process has been observed, and interviews have been conducted with children, administrators, and teachers. It is believed that this implementation will serve as a source of motivation for its incorporation into the literature and its application in other schools. The project has aimed to enhance its impact through information shared on the school's social media accounts, local press, and university publications. It has been observed that the project has been successful in allowing children to learn through play, produce creative designs, and implement these designs flawlessly. This study represents a significant step towards increasing environmental awareness and is expected to enable similar projects to reach a wider audience in the future.

Giriş

Sanat, gerçek dünyanın, insanların bilinçaltına yansıtıkları ve estetik çözümlerle yakın ilişkilidir ayrıca öznel değerlere dayanır. Sanat, estetik kaygılar taşıyan biçim oluşturmak ve insana özgüllüğü ile insanı oluşum ve hümanist bir çalışmadır (Artut, 2020). Sanatın hümanist ve pragmatik yanından bakıldığında çocukların gelişiminde önemli bir yeri olduğu ve bir ifade dili olarak aktif işlev göreceği bilinmektedir. Bu nedenle sanat ve sanat eğitimcisi toplum içinde toplumların aydınlık düzeyinde oldukça kıymetli etkenlerdir. Bu çalışmada, sanat eğitimcileri ve ilkökul öğrencileri odağa alınarak, topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında geleneksel olarak resim öğretmeni adaylarına yalnızca duvar resmi yaptırılması yerine, öğretmen adaylarının belirli bir konuyu öğrencilere öğretmesi ve ardından çocuklarla birlikte o konuyu duvar resimleriyle ifade etmeleri amaçlanmıştır. Son zamanlarda çocukları bilinçlendirmek için üzerinde durulan konulardan biri olan çevre ve doğa farkındalığı, atölye çalışmalarıyla desteklenmiştir. Bu atölyelerde çocuklar, rol model olarak gördükleri öğretmen adayları aracılığıyla sanatı bir öğrenme aracı olarak deneyimlemişlerdir.

Sanat eğitimi dallara ayrılıp, daha çok pratik alanda işlendiği, bol uygulama ile beslendiği zaman nitelikli bir eğitim sağlanmaktadır. Eğitilen kişinin ayrıldığı dala göre, müzik eğitimi, görsel sanatlar eğitimi gibi, görevi ve işlevi belli bir alandaki öğretimdir. Çocuk ve gencin kişilik kazanması, insanlık yönünde gelişmesi için, onu yaratıcı kılmak, ona sanat bilinci vermek, onu iyi bir okur, izleyici, dinleyici yapmak gereklidir denilebilir. Eski ve yeni kültür varlıklarını değerlendirebilen sanat olayı gibi çok yönlü ve karmaşık olaylara tek bir açıdan bakmamayı öğretebilen tümel sanat eğitimi için, sanat yoluyla eğitim denilebilir (Herbert & San, 2020). Dewey'e göre, okulların çocukları sosyal çevreye hazırlayacak bir yapıda düzenlenmesi gereklidir. Çocuklarla iş birliği yapma becerisinin tanınmasıyla, toplumun üretken ve barışçıl bireylerinin okullarda yetişeceğini savunmaktadır (Bender, 2005).

Yerel temelli öğrenme, tamamlayıcı yetkinlik ve çevresel sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda kritik hedef ve toplum hedeflerini başarması için bir araya getirilebilmektedir. Yerel toplulukların da bu sürece dahil edilmesiyle, yerel temelli bir proje, bilgi, sorumluluk ve çeşitli eylemlere katılım teşvik etme potansiyeline sahiptir (Jónsdóttir, 2013). Öğrencilere doğa sevgisini aşılacak ve çevre farkındalığını artırmak için uygulamalı sanat eğitimi faaliyetleri büyük öneme sahiptir. Öğrencilerin doğal çevreyle birlikte kültürel çevre ve sanat eserleri arasında karşılaştırma yapmaları, kültürel sürdürülebilirlik açısından önemlidir (Mamur, 2017). Sanat eğitimi, öğrencilerin tamamlayıcı yetkinliklerini geliştirmek ve çevresel farkındalıklarını artırmak için çeşitli eylemler aracılığıyla çocukların doğayla yakın ilişki kurmalarını sağlar. Doğa ve çevre konularını derinlemesine anlayan çocuklar, sürdürülebilirlik çalışmalarını benimseyerek empati yeteneklerini geliştirebilirler.

Bugünün çocuklarını gelecekte bekleyen doğa ve iklim problemleri konusunda bilinçlendirmek oldukça önemlidir. Tasarım yoluyla bulunan çözüm yollarının devamlılığını bugün için değil, gelecek için planlamak gerekir (Teker, 2018). Bu kapsamda düşünüldüğünde çocuklara onların anlayabileceği bir yoldan durumu ifade etmek kıymet kazanmaktadır. Sanatsal etkinlikler okul öncesi ve ilkökul dönemi çocuklar için yaratıcılıklarını ortaya çıkaran, kendi özlerine dönmelerini sağlayan, iletişim becerilerini geliştiren, belirli alanlarda derinlemesine düşünmelerini hedefleyen etkili ortamlar oluşturmaktadır. Bu nedenle çocuklara aktarılacak istenen her konu için sanat yolu ile

Karahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mihçioğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 398-417.*

DOI. 10.51460/baebd.1580185

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 398-417.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 398-417.
Araştırma Makalesi / Research Paper

iletişim kurmak kolaylaştırıcı ve etki artırıcı olacaktır. Bu düşünce ile organize edilmiş olan süreçte çocukların neredeyse evleri kadar uzun zamanlarını geçirdikleri bir yaşam alanı olan okullarını güzelleştirmek ve onlara çevre farkındalığı kazandırmak için sanatsal öğretilerden faydalanılmıştır.

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı, 3-14 Haziran 1992 tarihleri arasında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde, 178 devletin katılımıyla düzenlenmiştir. Rio Konferansı'nda, "insanoğlunun sürdürülebilir gelişme olgusunun merkezinde yer aldığı ve her bireyin doğayla uyumlu, sağlıklı ve verimli bir yaşam hakkına sahip olduğu" (Birleşmiş Milletler, 1992: 5 akt. Bozdoğan, 2010:1020) kabul edilmiştir. Bu konferansla birlikte, sürdürülebilir gelişmenin merkezinde yer alan doğayla uyumlu, sağlıklı ve verimli bir yaşam ilkesinin kabul edildiği vurgulanmıştır. Bu yaşam biçimi değişikliği kapsamında, gelecek neslin temsilcileri olarak çocukları da sürece dahil etmek kaçınılmaz bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda, ilkökul çocuklarını bilinçlendirmek amacıyla düzenlenen sanat atölyeleri, yalnızca sanatsal bir etkinlik olmanın ötesine geçerek, öğretmen adaylarının eğitimcilik rollerini de ön plana çıkarması bakımından özgün bir yaklaşım sunmaktadır. Genellikle resim-iş öğretmeni adaylarından, öğretmenlik uygulamaları veya topluma hizmet uygulamaları derslerinde yalnızca resim yapmaları beklenmektedir. Oysa çağdaş sanat eğitimi, disiplinler arası bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu bağlamda, söz konusu proje öğretmen adaylarına, çocuklarla etkili iletişim kurma, çevre duyarlılığını görsel bir dille ifade etme, grup çalışmalarına liderlik etme, parçadan bütüne bir kompozisyon oluşturma ve farklı yüzeylerde biçimlendirme becerileri kazandırarak önemli bir deneyim sunabilir.

Sanat eğitimi ve sürdürülebilirlik kapsamında yenilikçi yaklaşımlar

Sanat eğitimi, çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerinde kritik bir rol oynar. Bu önemin günümüzde daha da vurgulanmasıyla birlikte, sanat eğitimi konusu artık Çocuk Psikolojisi El Kitabı gibi temel kaynaklara dahil edilmektedir (Damon & Lerner, 2008). Sanat eğitimi, bireylerin ve toplumların sanat ve kültürel birikimlerinin yetiştirilmesiyle birlikte kültürel farkındalık oluşturur. İnsanın kendini yönlendirmesi, zenginleştirilmesi ve bütüncül olarak gelişmesi, sanatsal çabalarla bağlantılıdır. Sanat deneyimleri, dünyanın sınırsız imgeleriyle bağlantılıdır. Şekillerin, formların ve imajların sembolleri, yaşadığımız dünyanın bir parçasını oluşturur. Böylece, sanat, algıladığımız formlarla birlikte var olur ve insanın algılama biçimine ve nesne hakkındaki tanımlarına zamanla ilişkilendirilebilir, bu algılar zamanla değişiklik gösterebilir (Erbay, 1997). Doğa ve insan karşısında deneyimlerin ve dünyanın ait olduğu ve nesnelerin yansımalarının bir parçası olan imgeler, yaşadığımız dünyanın bir parçasını oluşturur. Sanatsal deneyim ve farkındalık, bu deneyimleri kültürel birikimlerimizle birleştirerek, temelde çocukların sanat eğitiminin bilişsel ve duyuşsal gelişimlerinde kritik bir rol oynayabilir. Çocukların deneyimleri, sanatsal etkinliklerin farkındalığı ile birleşerek gerçeğe dönüşür. Bu bütüncül dönüşüm, sosyal ve kültürel gelişimlerine de katkı sağlayabilir.

Ekolojinin ve gezegenin biyoçeşitliliği dünya için karmaşık ve karamsar bir hâl alırken, bu durum birçok hareketliliğe neden olmuştur. İklim krizleri de beraberinde bu duruma eşlik ederek, dünya ve ekoloji için ciddi tehlikeler oluşturabilir. Bu nedenle, eğitim de dahil olmak üzere birçok alanda sürdürülebilirlikle ilgili birçok hareket başlamıştır. Aprill, Emery, Hunter ve Hill (2018) tarafından ifade edildiği üzere, sanat eğitimi, birçok sürdürülebilirlik eğitimi prensibi ve

Karahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mıhçıoğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkökul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 398-417.*

DOI. 10.51460/baebd.1580185

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 398-417.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 398-417.
Araştırma Makalesi / Research Paper

uygulamalarıyla iç içe geçmektedir. Bu bağlamda, sanat öğrencilere etki alanı, belirsizlik ve değişimin doğasına dair içgörüler sunar. Sanat eğitimi terimiyle, türlerin azalması, sosyal ve ekonomik sistemlerin dönüşümü gibi konularda bilgi aktarmak veya resimlerle bunları ifade etmek amaçlanmamaktadır. Bu tür bir olgu yerinde olabilir ancak burada sanat eğitimi daha geniş bir perspektifle ele alınmalıdır. Bu bağlamda, sorgulamaya dayalı sanat eğitiminin öğretim şeklinde sürdürülebilirlik prensipleri derinlemesine incelenmelidir. Dolayısıyla, sanat eğitimi bu durumun nasıl olduğunu araştırırken, öğrencilere değişimin güvenli deneyimlerini yaşatarak yeteneklerini geliştirmeyi önermektedir. Okul bağlamında, bu açıkça sürdürülebilirlik eğitimi olarak tanımlanabilir. Bu birçok belgeyle yapılan vaka çalışması değildir; bunun yerine, sorgulamaya dayalı sanat eğitiminin öğrenme etkileşimlerindeki öğrenci etkileşimlerini, etkili sürdürülebilirlik eğitiminin ve daha geniş anlamda eğitim sistemlerinin dönüşümünde temel unsur olarak görmektedir.

Gerçek nesnelerin görüldüğü gibi değil bunun yerine soyut ve sembolik formların ifade biçimleri, anlamın desteklendiği bir yaklaşım olabilmektedir (Çelik, Karaahmet Balcı, & Kasaba, 2024). En etkili mesajlar, sürdürülebilirlik etrafında düşünce ve eylemi topluluğa dahil etmek için sanatı ve bilimi birleştirerek, Dünya sembolüyle tasvir edilmiştir. Sanat, bilim ve toplumun etkileşimi, eğitimcilerin sürdürülebilirlik ve küresel konuları ele almak için yeni bir paradigmayı tanıtabilir (Clark & Button, 2011). Bu nedenle, sanat, bir düşünce veya eylemi topluma entegre etmek amacıyla bilim ve eğitimcilerin küresel konularda yeni bir yaklaşımın öncülüğünü oluşturabilmektedir.

Yöntem

Araştırma deseni

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi benimsenerek, içerik analizi ile öğrenci resimlerinde belirli mesajların sistematik ve objektif bir şekilde tespit edilmesi amaçlanmaktadır. İçerik analizi, metin veya görsel materyallerin sistemli bir şekilde incelenmesi ve anlamlandırılması için kullanılan bir bilimsel araştırma yöntemidir. (Büyüköztürk ve diğ., 2024). Çalışmada, çocukların doğa farkındalığını artırmak için uygulama temelli karma bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşım çerçevesinde, çalışmaya katılan çocukların resimlerindeki olumlu ve olumsuz doğa durumlarının yansımaları sayısal veri olarak kaydedilmiş ve analiz edilmiştir. Bu yaklaşımdan hareketle, öğretmen adaylarıyla birlikte öğrencilerin katılımını teşvik etmek amacıyla sanatsal etkinlikler düzenlenmiştir. Bu etkinlikler kapsamında, atölye ortamında birçok farklı öğretim yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntemler, öğrencilerin çevre bilincini geliştirmeyi ve aktif bir rol almalarını sağlayarak, öğrenme, tasarlama ve uygulama sürecini topluma hizmet uygulamaları doğrultusunda, doğa ve sanat şenliği ortamında gerçekleştirilmiştir. Simonnet ve Dönmez (2007)'e göre, çocuklara dünyanın içinde bulunduğu kriz ortamı hakkında onların düzeyine uygun olarak bilgiler verilirken, sanayileşme ile yükselen tüketim kültürünün olumsuz etkileri de anlatılmış, böylece dünya için yapabilecekleri konusunda bilinçlenmeleri amaçlanmıştır. İnsan-çevre ilişkilerinde, insanın doğal kaynakları sorumsuzca kullanımı sistemi engellemektedir. Ekosistemin dengesini bozanın sanayileşme ve sanayi toplumu olduğu iddia edilmektedir.

Karaahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mıhçıoğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 398-417.

DOI. 10.51460/baebd.1580185

Çalışma grubu

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından PYO.EGF.1908.23.002 proje numarası ile desteklenen “Okulumun Doğasında Sanat Var” adlı projede, ilkökul dönemi çocuklarına çevreye karşı duyarlılık ve sürdürülebilirlik konusunda bilinç kazandırmak için bir araç olarak sanatsal uygulamalar kullanılmıştır. Topluma Hizmet Uygulamaları dersi kapsamında 15 öğretmen adayı Samsun ili Atakum ilçesi Hüseyin Avni Asal İlkokulunda, okul yönetiminin belirlediği 30 öğrenci ile farklı zamanlarda doğa, çevre farkındalığı ve sürdürülebilir yaşam konusunda dört farklı atölye gerçekleştirmiştir. Atölye de çocuklara duyarlılık kazandırmak için bahsedilen konular ile ilgili resimler yaptırılmış ve sonrasında çocukların yaptığı bu resimler dijital ortamda birleştirilerek, resimleri yapan çocukların da katılımı ile duvar resmi uygulaması olarak sonuçlandırılmıştır. Böylece ilkökul çocukları kendilerinin de şahsen katıldığı sanat atölyeleri ile okul içerisinde doğa ve çevre konusunda gerçek bir bilinç kazanmıştır. Bu proje Ondokuz Mayıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından PYO.EGF.1908.23.002 proje numarası ile desteklenmiştir.

Bu araştırmaya konu olan proje kapsamında gerçekleştirilen uygulamaların tüm aşamaları için Hüseyin Avni Asal İlkokulu Müdürü Ahmet Mıhçıoğlu ile görüşülerek onayı alınmış fizibilite çalışmaları yürütücüler ve katılımcılar ile yapılmıştır. Proje kapsamında aktif rol alıp atölyeleri yürütecek olan öğrenciler, 2022-2023 Bahar dönemi ders kayıtları ile belirlenmiş ve ayrıca her öğrenciye proje içeriği anlatılarak gönüllük esasına dikkat edilmiştir. Topluma Hizmet Uygulamaları dersi kapsamında gerçekleştirilen bu projede tüm süreci takip ve koordine eden kişi proje yürütücüsüdür. Bununla birlikte öğretmen adaylarına sanat atölyelerini yürütmeleri konusunda kılavuzluk eden, uygulamaları yönlendiren, çeşitli atölye etkinliklerini oluşturan iki araştırmacı da sürece dahil olmuştur. Farklı alanlardan öğretim elemanlarının sürece dahil edilmesi ile atölye içeriklerinin zenginleştirilmesi ve tasarımların çeşitlendirilmesi açısından önem arz etmektedir. Okul müdürü okul içindeki uygulama sürecinde öğrenci, öğretmen ve veli koordinasyonunu sağlayıp projenin duyurulmasına katkı sunmuştur. Okul müdürü uygulama sürecinde çocukların sınıf öğretmenlerinin görevlerini ve süreci organize etmiştir. Teknik destekler ve çocuklarla yapılacak atölye uygulamaları için ilkökul yönetimi ve öğretmenlerinin de gönüllü olarak aktif katılım göstereceğine dair görüşmeler yapılmış ve onayları alınmıştır. Ayrıca araştırmacılar çocukların yaptığı resimlerin birleştirilip onların gelişim düzeylerine uygun şekilde eğitici ve eğlenceli görsellere dönüştürülmesi sürecinde öğretmen adaylarının tasarımlarına yön vermiştir. Bu sayede ortaya çıkan tasarımlar hem çocukların üretimlerinden oluşmuş hem de profesyonel anlamda bilgilendirici içeriklere dönüştürülmüştür. Öğrenciler tarafından yapılan 57 resim ise araştırma kapsamında incelenmiştir.

Verilerin toplanması ve analiz

Veri toplama aracında tematik analiz ile içerik analizi yaygın olarak kullanılır ve toplanan verilerdeki temaların desenlerinin belirlenmesine odaklanılmaktadır. Öğrencilerin resimlerindeki temaların analizi için tema ve kodların belirlenmesiyle birlikte öğrencilerin resimleri ve eserleri incelenerek ortak tema ve kodlar belirlenmiştir. Katılımcı gözlemleri doğrultusunda, resimler sayısal verilere dönüştürülerek analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, veri toplama aracı olarak seçilen okulda daha

Karahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mıhçıoğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 398-417.*

DOI. 10.51460/baebd.1580185

önce gerçekleştirilen atölyeler incelenmiş, okulun fiziki koşulları, öğrenci profili, okul yönetiminin istekliliği, eko okul olması gibi durumlar tespit edilmiştir. Sanatsal materyallerin kullanılmasıyla gerçekleştirilen uygulamalar doğrultusunda elde edilen veriler, resimlerin belgelenmesi yoluyla toplanmıştır. Veri analizi kapsamında araştırmada içerik analizi, tema ve kodlama, sonuç ve bulguları görsel verilerin nasıl sayısallaştırılabileceğini, kodlanabileceğini ve yorumlanabileceğini göstermektedir. Verilerin incelenmesi, anlamlandırılması ve yorumlanması bu aşamalarda gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Yaklaşık üç ay süren projede ilk haftalar çocuklara bilinçlendirme çalışmaları resimler aracılığı ile yapılmıştır. Sonrasında çocukların kendi tasarımlarından ortaya çıkan çevre temalı resimler bir araya getirilerek uygun kompozisyonlar oluşturulmuş ve belirlenen okulda uygun duvarlara aktarımları gerçekleştirilmiştir. Sürecin bu şekilde organize olmasındaki hedef ise çocukların yaparak yaşayarak, akranları ile grup çalışmaları yaparak, farklı öğretim metotlarını bir arada kullanarak doğayı koruma bilinci geliştirmelerini sağlamaktır. Eğitim, yetişmekte olan neslin gelişimini sağlamak için yetişkin neslin bir plan ve amaç için yaptığı çalışmalara entegre olabilir.

Şekil 1. Konu hakkında bilinçlendirme çalışmaları

Öğrenciler tarafından yapılan 57 resim, tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bu doğrultuda, proje kapsamında çocuk resimlerindeki her bir detay dikkatle değerlendirilmiş; görülen imgeler, kullanılan renkler, yapılan kodlamalar ve açıklamalar başlıkları altında analiz edilmiştir. Araştırma boyunca çocukların resimlerinde kullandıkları renkler ve çevresel temaların dağılımı incelenerek araştırma sonunda sonuçlar ortaya konulmuştur.

Çocuk resimlerinin birleştirilmesiyle yapılan duvar resmi projeleri ve uygulama örnekleri

Atölye çalışmalarına katılan çocukların coşkusu ve öğrenme istekleri, tüm araştırmacılar tarafından dikkatle gözlemlenmiştir. Uygulama süreci boyunca doğa ve çevre konularında yapılan bilinçlendirme çalışmalarının etkisi, çocukların resimlerinde açıkça görülmüştür. Çocukların yaptığı resim örnekleri ve duvar resmi uygulamaları, proje yönetim ofisi ile de paylaşılmaktadır.

Karahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mıhçıoğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 398-417.

DOI. 10.51460/baebd.1580185

Şekil 2: Öğrenci resimleri: Sürdürülebilirlik çevre bilinci(sol) ve Geri dönüşüm ve çevre bilinci(sağ)

Şekil 3. Denizaltı ve çevre bilinci konulu örnek öğrenci resmi

Şekil 4. Öğrenci resimlerinin bir araya gelerek oluşturduğu duvar resmi prototip örneği

Şekil 5. Öğrenci resimlerinin bir araya gelerek oluşturduğu duvar resmi prototip örneği

Şekil 6. Öğrenci resimlerinin bir araya gelerek oluşturduğu duvar resmi prototip örneği

Şekil 7. Öğrenci resimleriyle oluşturulan prototiplerin duvara yansıtılarak tasarlanan duvar resimleri

Şekil 8. Oluşturulan prototiplerin duvara yansıtılarak öğrenciler tarafından çizilmesi

Tablo 1.
Çocuk resimlerinde görülen imgeler, renk tercihleri ve kodlama analizi

Görülen İmgeler	Kullanılan Renkler	Açıklamalar	Olumlu/Olumsuz	Kullanılanların Sayısı
Güneş	Sarı, turuncu, kırmızı	Enerji ve yaşam kaynağı	Olumlu	38
Ağaç	Yeşil, Kahverengi	Doğal yaşam ve sürdürülebilirlik	Olumlu	37
Vadi	Yeşil	Doğa, olumlu duygular	Olumlu	31
Deniz/Nehir	Mavi	Ferah ve huzur	Olumlu	25
Geri dönüşüm kutuları, ağaçlar	Mavi, kahverengi, yeşil	Temizlik ve Kirlilik: Mavi çöp kutuları, kahverengi ve yeşil	Olumlu	20
Bulut	Beyaz	Hafiflik ve özgürlük	Olumlu	18
Dünya	Yeşil, Mavi	Yaşam alanı	Olumlu	15
Çiçek	Pembe, sarı, turuncu, kırmızı	Güzellik ve zarafet	Olumlu	15
Ev	Kahverengi, turuncu	İnsan yapımı	Olumlu	14
Dağ	Gri, Beyaz	Güç ve Dayanıklılık	Olumlu	14
Yıldız	Sarı	Gökyüzü, Hayaller	Olumlu	12
Balık	Mavi, Turuncu	Su yaşamı ve çeşitlilik	Olumlu	12
Gökkuşluğu	Kırmızı, turuncu, Sarı, yeşil, mor	Temizlik ve doğa	Olumlu	11
Fabrika	Gri, Kahverengi, Siyah	Kirlilik	Olumsuz	11
Rüzgar Türbini	Mavi, Mor	Geri Dönüşüm	Olumlu	10
Kelebek	Sarı, turuncu, kırmızı, yeşil, mavi, pembe	Güzellik ve doğa	Olumlu	8
Su Damlları	Mavi	Temizlik ve saf su	Olumlu	7
Arı	Sarı, Siyah	Doğanın dengesi	Olumlu	7

Karahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mihçioğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 398-417.

DOI. 10.51460/baebd.1580185

Şehir	Mavi, Gri	İnsan yapımı, hareket ve dinamizm	Olumsuz	6
Kale	Kahverengi	Güç ve koruma simgesi; insan yapımı	Olumlu	5
Şemsiye	Kırmızı, Mavi, Beyaz	Dikkat çekme, uyarı	Olumsuz	4
Çeşme	Mavi, Gri	Su	Olumlu	4
Ay	Gümüş, Beyaz	Geceyi aydınlatır	Olumlu	4
Kaktüs	Yeşil, Siyah	Zorluklara karşı dayanıklılık	Olumlu	3
Gemi	Mavi	Hareket ve Macera	Olumlu	3
Siyah Ot	Siyah	Siyah otlar, kirlilik	Olumsuz	2
Denizanası	Sarı	Renkli ve ilginç; deniz yaşamı	Olumlu	2
Renkli desen ve motifler	Kırmızı, turuncu, yeşil, sarı	Temizlik ve Kirlilik	Olumlu	1
Hayvanlar, doğa, evler	Mor, yeşil, kırmızı	Temizlik: hayvanlar ve evler temizlik ve neşe	Renkli Olumlu	1
Kızgın yüz ifadeleri, fabrika	Kırmızı, turuncu, sarı	Kirlilik: Kırılmaz ve sarı suratlar kirliliği ve çevreyi temsil eder.	Olumsuz	1

Görsellerin büyük bir kısmı (%85'ten fazlası) olumlu bir anlam taşımaktadır. Doğa, yaşam kaynağı ve temizlik imgeleri, kullanıcılar tarafından pozitif olarak algılanmıştır. Özellikle güneş (%38), ağaç (%37), vadi (%31), deniz/nehir (%25), ve geri dönüşüm kutuları (%20) gibi imgeler en fazla katılımcı tarafından olumlu olarak değerlendirilmiştir. Uygulama süresince, ilk haftalarda gerçekleştirilen sunumlar çevre bilinci ve sürdürülebilirlik konularında farkındalık yaratma amacıyla hazırlanmıştır. Ardından, öğrencilerin hayal dünyalarında oluşturdukları imgeler, konu kapsamında sırasıyla resimlerine yansımıştır.

Bu imgeler, çevreye duyarlılığın ve doğal güzelliklere verilen önemin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Proje boyunca verilen eğitim, sürdürülebilirlik kapsamında öğrencilerin çalışmalarında olumlu bir etki göstererek farkındalık geliştirmiş bunu resimlerinde yansıtmışlardır.

Tablo 2.

Çizimlerin sanatsal ve kavramsal kodlamaları (Karahemet Balcı, S. ve Çoşkun, S., 2021)

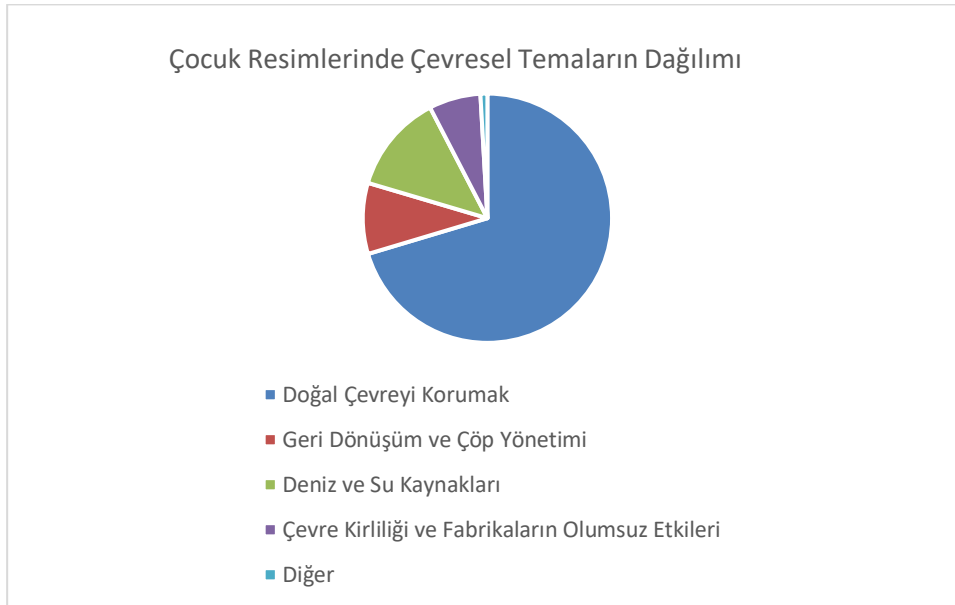
Temalar	Kodlar
Bıçimsel Özellikler	Renk Kullanımı
	Çizgilerin Kullanımı
	Ezberlenmiş Figürler
	Özgünlük

Karahemet Balcı, S., Çelik, A. ve Mıhçıoğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 398-417.

DOI. 10.51460/baebd.1580185

Bireysel Özellikler	Sanatsal Gelişim
	Kas Gelişimi
	Zihinsel Gelişim
	Duygu-durum Yansımaları
Olumlu ve Olumsuz İlişkilendirmeler	Olumlu- Olay ilişkilendirmesi Enerji, yaşam, huzur, doğal güzellikler, yaratıcılık, zengin ifade biçimleri, neşe.
	Olumsuz – Simge ilişkilendirmesi Kirlilik, düzensizlik, kaygı, tekrarlayan figürler, duygusal sıkıntı, yaratıcılığın kısıtlanması
Kavramların Simgelere Dönüştürülmesi	Kavramlara Bakış Açısı
	Kavramların Temsili
	Kavramların Çizerin Hayatındaki Yeri

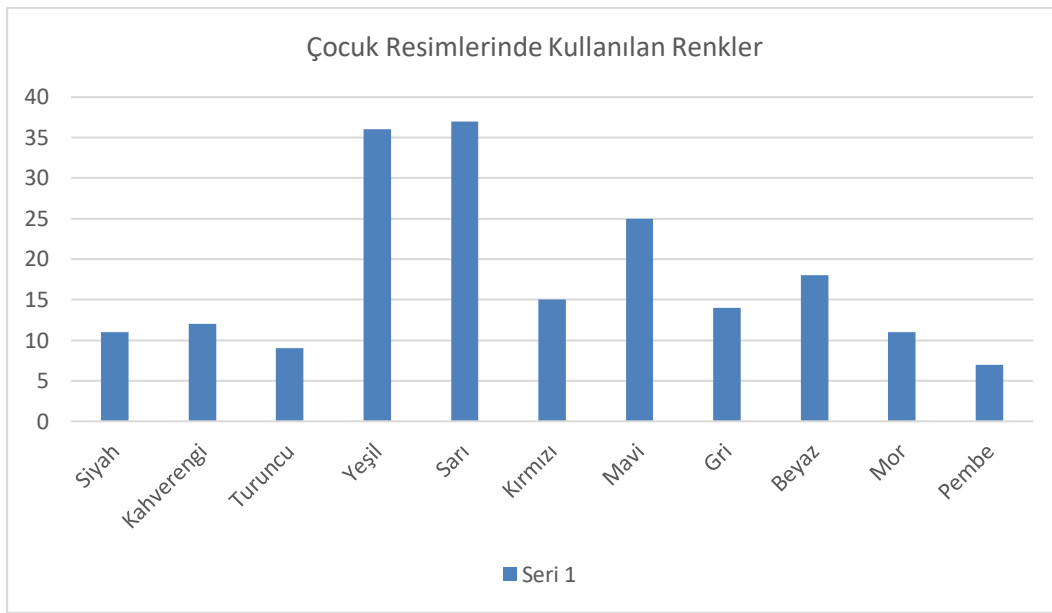
Şekil 9. Çocuk resimlerinde çevresel temaların dağılımı

Pasta grafiği, çocuk resimlerinde çevresel temaların dağılımını göstererek, çocukların çevresel konulara duyarlılıklarını yansıtmaktadır. Geri dönüşüm ve çöp yönetimi teması, en büyük paya sahip olup, çocukların bu alanda yüksek bir farkındalık ve duyarlılık geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Doğal çevreyi koruma teması da önemli bir orana sahip ve bu, çocukların doğa ile ilişkilerini güçlendirmektedir. Öte yandan, çevre kirliliği ve fabrikaların olumsuz etkileri kategorisinin daha düşük bir paya sahip olması, öğrencilerin bu çalışmada olumsuz imgelerden ziyade olumlu çevre koşullarına yöneldiğini göstermektedir. Deniz ve su kaynakları teması ise çocukların suya yönelik

Karahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mihçioğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 398-417.

DOI. 10.51460/baebd.1580185

ilgisini yansıtırken, "diğer" kategorisi en az paya sahiptir, bu da çocukların belirli temalara odaklandığını gösterir. Dolayısıyla grafik, çevresel eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının çocukların sanatsal ifadelerini nasıl şekillendirdiğini vurgulayarak, gelecekteki çevre eğitim politikalarına ışık tutmaktadır.

Şekil 10. Çocuk resimlerinde kullanılan renk oranları

Bu renk grafiği, öğrencilerin resimlerinde yeşil rengin baskın olarak kullanıldığını ve çevre temalı doğa resimlerinin öne çıktığını göstermektedir. Yeşil renk, çocukların resimlerinde doğa, bitkiler ve çevreyi simgelemekte; bu da doğa sevgisinin ve çevre bilincinin çocuklar arasında güçlü bir şekilde var olduğunu işaret etmektedir. İkinci en yüksek frekansa sahip olan mavi renk ise, yine çocuk resimlerinde su ve gökyüzü gibi doğal unsurları temsil etmektedir. Çocukların çevre bilinci konusunda en fazla maviye yer vermesinin nedeni ise suyun önemini ve çevre temalı çalışmalarında su kaynaklarını vurgulamaktadır.

Şekil 11. Öğrenci resimleri: Geri dönüşüm imgeleri(sol) ve Temiz bir doğa(sağ)

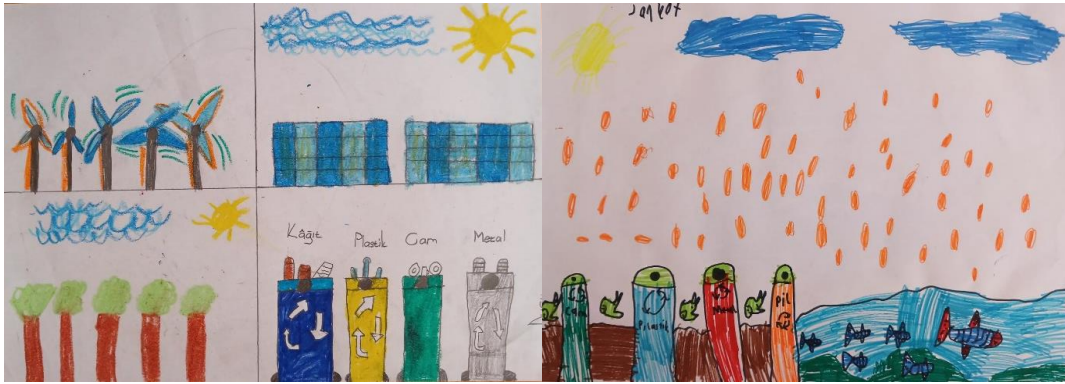
Karaahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mihçioğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 398-417.

Turuncu ve kırmızı da toplamda sekiz kez kullanılmıştır. Bu renk çocuk resimlerinde, enerji ve hareketliliği simgeler. Ancak aynı zamanda doğa ve çevre konusunda tehlike veya uyarı işaretleri de olabilir. Çocukların çevre temalı resimlerinde bu renkleri kullanmaları, belki de doğaya yönelik tehditler veya çevre koruma çabalarına dikkat çekme isteğinden kaynaklanmaktadır.

Şekil 12. Öğrenci resimleri: Turuncu ve kırmızı tonlarında çizim(sol) ve Kırmızı evrende dünyanın iki yönü(sağ)

Şekil 13. Öğrenci resimleri: Doğal çevreyi korumak(sol) ve Geri dönüşüm(sağ)

Deniz ve Su Kaynakları (8 Resim): Bu resimlerde çocukların işlediği ana temalarda, denizlerin ve su kaynaklarının korunması vurgulanıyor. Mavi denizler, temiz su kaynakları ve deniz canlıları, çevreye olan duyarlılığı ve denizlerin korunmasının önemini ifade etmektedir. Özellikle denizaltı ve su altı yaşamına yönelik temalar da sıkça yer almış, öğrenciler suyun temiz tutulmasına dikkat çekmişlerdir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma sonucunda öğrencilerin çevre bilinciyle ilgili farkındalıklarının çeşitli şekillerde resimlerine yansıdığı görülmektedir. Resimlerde en çok "doğal çevrenin korunması" ve "çevre kirliliği" temaları işlenmiştir. Öğrenciler, yeşil ormanlar, temiz su kaynakları, ağaçlar ve gökyüzü gibi doğa unsurları aracılığıyla çevreyi koruma mesajları verirken, kirlilik ve fabrika bacaları gibi sembollerle de Karaahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mihçioğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 398-417.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 398-417.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 398-417.
Araştırma Makalesi / Research Paper

çevreye zarar veren unsurları ele almışlardır. Geri dönüşüm ve çöp yönetimi, öğrencilerin bireysel sorumluluklarını anlamaya başladıklarını gösterirken, su kaynaklarının korunmasına yönelik resimler de denizlerin temiz tutulmasının önemini vurgulamaktadır. Geri dönüşüm ve çöp yönetimi, öğrencilerin bireysel sorumluluklarını anlamaya başladıklarını gösterirken, su kaynaklarının korunmasına yönelik resimler de denizlerin temiz tutulmasının önemini vurgulamaktadır. Bu durum, çocukların çevresel temalarla ilgili duyarlılıklarını ve farkındalıklarını sanatsal ifadeleriyle yansıttıklarını ortaya koymaktadır. Yani, öğrenciler sanatsal çalışmalarında çevreye olan sorumluluklarını ifade ederken, doğa ve su kaynaklarının korunmasının önemini de vurgulamaktadır. Doğal çevreyi koruma teması da çocukların doğaya olan duyarlılığını pekiştirmektedir. Çevre kirliliği ve fabrikaların olumsuz etkileri gibi temaların daha düşük bir paya sahip olması, çocukların olumlu çevre koşullarına odaklandıklarını göstermektedir.

Görsellerin çoğunluğunun olumlu anlam taşıması, çevre bilincinin çocuklar arasında geliştiğini ve çevreyi koruma tutumunun benimsenmeye başladığını göstermektedir. Eğitim sürecindeki farkındalık artırıcı sunumlar, çocukların çevreye yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olmuştur. Bu sonuçlar, çevre eğitimlerinin sürdürülebilirlik konusunda çocukların sanatsal ifadelerinde etkili bir şekilde yer bulduğunu ve gelecekteki eğitim politikalarında çevresel bilinç ile sanatsal ifadenin bütünsel bir şekilde entegre edilebileceğini göstermektedir.

Çocuk sanatında ve Mısır resminde yer alan erken iki boyutlu mekansal temsil yöntemi, resmi izleyiciye düz bir duvar gibi sunarak tüm içeriğini keşfe açar, ancak aynı zamanda izleyiciyi dışlar. Bu, kendi içinde kapalı ve bağımsız bir dünyadır. İzometrik perspektif ise resmi üçüncü boyuta taşır, ancak bu genişleyen alan da sınırlı ve kapalı kalır (Arnheim, 1974, s. 294). Bu bağlamda, eğitim materyalini çocukla birlikte tasarlamak ve sınıf dışı eğitim ortamını kalıcı ve etkin bir şekilde düzenlemek, çalışmanın önemini artırmaktadır. Ayrıca küçük çocuklar için, oyun gibi doğal gelişim süreçlerinin bir parçası olan resim yapma eylemi, alışılmış hedeften ziyade, çocukların resim yaparak öğrenmeleri gerektiği hedefiyle şekillendirilen proje amacını yansıtmaktadır. Arnheim'e (1974) göre, çocukluktan itibaren mekansal temsilleri iki boyutlu ortamın terimleriyle algılamaya alıştığımızı belirtir. Bu ortamda, çizim doğrudur.

Bu çalışma, Topluma Hizmet Uygulamaları dersi kapsamında uygulanan projenin çıktısı niteliğindedir. Bu kapsamda uzun zamandır yürütülen ve yaygın uygulamaları kapsayan türden duvar boyama etkinliklerinin yerine etkileşimi çok daha yüksek, çevre farkındalığı ve sanat konularının iç içe geçtiği ve çocukların yaşam alanlarını güzelleştirmeyi hedefleyen proje içerik bakımından yenilikçidir. İnsan ilişkileri ve iletişim bakımından yoksun, genellikle boyama etkinlikleri gibi görünen ve resim öğretmenlerinden yaygın beklenen aktivitelerin aksine çocuklarla bir arada, eğitsel hedefi yüksek, sürekliliği olan ve sonucu şenlik düzeyinde ses getiren bu çalışma hem çocuklara hem öğretmen adaylarına katkı sağlamıştır. Öğretmen adayları, projede rol alan öğretim elemanlarının rehberliğinde düzenledikleri atölyeler ile çocukları bilinçlendirmiş ve bu sayede aileler de zincirin halkası olarak etkinliğe dahil olabilmıştır. Okulda görev alan öğretmenler ve okul yönetimi; çevre farkındalığı konusunda yapılan sıra dışı uygulama ile hem velilerin hem de öğrencilerin ilgisini daha kolay çekebilmiştir. Proje sonucunda gerçekleştirilen sanatsal uygulamaların, uzun bir süreçte ortaya çıkan

Karahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mıhçıoğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 398-417.*

DOI. 10.51460/baebd.1580185

tasarımların yansıması olması nedeniyle, çocukların konuyu içselleştirmesi ve etkisinin güçlü olabileceği düşünülmektedir.

Yaklaşık üç ay süren bu projede, proje önerisinde sunulan takvime uygun çalışmalar yapılmıştır. Öncelikle öğrenciler ve öğretmen adaylarının okul içerisinde uygun mekanlarda dersleri yürütmesi iki tarafında birbiri ile kaynaşması sağlanmıştır. Ardından çocukların resimlerinden çeşitli dijital kolajlar oluşturulmuş ve duvar resimleri tüm çocukların katılımı ile sürdürülmüştür. Çocukların aktif rol almasına bağlı olarak, çevre farkındalığı katılımcı çocuklardan arkadaşlarına, ailelerine, okulda görevli sınıf öğretmenlerine yansımaktadır. Bu şekilde yayılan etkisi ile sanatsal uygulamaların gerçekleştiği ortama katacağı güzelliğin vereceği coşku, tasarımların içerikleri ile izleyenleri bilinçlendirmesi kaçınılmaz son olarak düşünülmüş ve öyle olduğu gözlemlenmiştir. Çevre ve doğa konularında bilinçli davranan çocukların yaşadıkları dünyayı güzelleştirme çabasında olacağı beklenmektedir. Sürdürülebilir olması bakımından okuldaki sınıf öğretmenlerinin de atölyelere katılımı önemsenmiş ve her uygulamada farklı bir öğretmenden destek alınmıştır.

Ayrıca planlanan tüm süreç gözlemlenerek, çocuklar, yöneticiler ve öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Bu uygulamanın örnek olması için literatüre bir yayın kazandırılması hedeflenmektedir. Uygulamanın yapıldığı okul yönetimi aracılığı ile de duyurusu yapılacak olan bu etkinliğin milli eğitim aracılığı ile diğer okullarda da uygulanması için motivasyon kaynağı olması beklenmektedir. Okulun sosyal medyası, yerel basın, üniversite basını da bilgilendirilerek yaygın etkisi ve görünürlüğü artırılacak şekilde etkinliklerde bulunulmuştur. Katılan çocukların eğlenerek öğrendiği, yaratıcı tasarımlar ortaya çıkardığı ve bu tasarımların kusursuz şekilde duvarlara uygulandığı süreçte proje başarılı olarak tamamlanabilmiştir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 398-417.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 398-417.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Arnheim, R. (1974). *Art and visual perception: A psychology of the creative eye* (New version). University of California Press. (Original work published 1954).
- Artut, K. (2020). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Ayhan, H. (2020). *Eğitim bilimine giriş*. İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları.
- Bender, M. T. (2005). John Dewey'nin Eğitime Bakışı Üzerine Yeni Bir Yorum. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(1)*, 13-19.
- Bozlağan, R. (2010). Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi (50)*, 1011-1028.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2024). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (35. baskı). Pegem Akademi.
- Clark, B., & Button, C. (2011). Sustainability transdisciplinary education model: interface of arts, science, and community (STEM). *International Journal of Sustainability in Higher Education, 12(1)*, 41-54. <https://doi.org/10.1108/14676371111098294>
- Çelik, A., Karaahmet Balcı, S., & Kasaba, T. (2024). "Sarı Daire": Antropoloji ve resim bağlamında kompozisyon yöntemi ile illüstrasyon analizi. *Uluslararası İletişim ve Sanat Dergisi, 5(12)*, 86-102.
- Damon, W., & Lerner, R. M. (2008). *Child and Adolescent Development: An Advanced Course*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Erbay, M. (1997). Sanat eğitiminin önemi. Beta Basım A.Ş.
- Herbert ve San. (2020). *Sanat öğretimi ve sanat yoluyla eğitim kavramı*. M. Akoğuz (Dü.) içinde, Çocuk ve Sanat. San, İnci (s. 27). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Hunter, M. A., Aprill, A., Hill, A., & Emery, S. (2018). *Education, Arts, and Sustainability: Emerging Practice for a Changing World*. SpringerBriefs in Education. Springer.
- Jónsdóttir, A., (2013). Art and place-based education for the understanding of sustainability. *Education in the North, 20(Special Issue)*, pp. 90-105.
- Karaahmet Balcı, S., & Coşkuner, S. (2021). Koro eğitiminin çocukların kavram algıları üzerindeki etkilerinin çocuk resimleri yoluyla değerlendirilmesi. *Turkish Studies - Educational Sciences, 16(4)*, 1859-1875. <https://doi.org/10.47423/TurkishStudies.49881>
- Mamur, N. (2017). Ekolojik sanat: çevre eğitimi ile sanatın kesişme noktası. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(3)*, 1000-1016.
- Simonnet ve Dönmez. (2007). Prof. Dr. Kemal Görmez, (Simonnet, Dominique: Çevrecilik, Ç.M.S. Şakiroğlu, İstanbul, 1990.). *Çevre sorunları* (s. 10,11). Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Teker, E. (2018, Şubat 21). *Tasarımda sürdürülebilirlik anlayışıyla değer yaratmak, Teker, Eser*. Haziran 15, 2023 tarihinde <https://medium.com/@thirteenx/tasar%C4%B1mda-s%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik-anlay%C4%B1%C5%9F%C4%B1yla-de%C4%9Fer-yaratmak-56f96739528e> adresinden alındı.

Karaahmet Balcı, S., Çelik, A. ve Mihçioğlu, A. (2025). Sanat eğitimi ve çevre bilincinin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi: İlkokul öğrencileri üzerinde bir etki analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1)*, 398-417.

DOI. 10.51460/baebd.1580185